

УДК 373.3(477.53)

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-1\(184\)-5-7](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-1(184)-5-7)Зеленська Л.Д.Саакова С.О.ORCID iD <http://orcid.org/0000-0002-3324-5173>ORCID iD <http://orcid.org/0000-0001-5299-0841>

НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА – СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ

А Розглядаються причини реформування загальної середньої освіти в Україні, визначаються основні етапи реалізації Концепції «Нова українська школа». Акцентується увага на перевагах організації освітнього процесу в умовах імплементації концептуальних засад концепції, викреслюються перспективи реформування закладів загальної середньої освіти відповідно до її положень.

Ключові слова: освіта; навчання; Нова українська школа; стан; перспективи; етапи

Актуальність проблеми. Реформаційні процеси, що характеризують соціально-економічне й суспільно-політичне життя України, вимагають трансформації системи освіти, зокрема загальної середньої. Саме заклади загальної середньої освіти мають забезпечувати розвиток учнів як особистостей, закладати підвалини їхньої подальшої самоосвіти, успішної самореалізації впродовж життя. Відповіддю на виклики часу стала Концепція «Нова українська школа» (2016 р.), імплементація основних положень якої викликала жваву дискусію в освітянській спільноті.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Концептуальні засади зазначеної концепції знайшли законодавче унормування в Законі України «Про освіту» [1]. Питаннями обґрунтування передбачуваних змін, суті та переваг Нової української школи опікується Міністерство освіти і науки України, на веб-сайті якого розміщено нормативні документи, методичні матеріали, звіти про роботу в зазначеному напрямі [5; 6; 7]. Крім того, особи, дотичні до ініціювання шкільної реформи, роз'яснюють ідеї нової програми у доповідях, які декларуються на національному рівні [4]. Обговорення концептуальних положень Нової української школи здійснюється на веб-сайтах районних відділів освіти, на освітніх порталах, де вчителі здійснюють обмін думками й досвідом [2; 9; 10]. Дискусії із зазначеної проблеми відбуваються на науково-практичних конференціях різних рівнів, на шпальтах педагогічної періодики тощо [3; 8].

Мета статті полягає в узагальненні основних положень Концепції «Нова українська школа», визначенні її переваг і дискусійних питань, накресленні перспектив реформування закладів загальної середньої освіти відповідно до положень зазначеної концепції.

Викладення основного матеріалу. Концепція «Нова українська школа» – це якісно нова цільова програма

розвитку загальної середньої освіти, що передбачає трансформацію змісту, організації освітнього процесу, дидактико-методичного його забезпечення, підходів до оцінювання освітніх результатів у напрямі посилення особистісної орієнтації освіти, її розвивального, компетентнісного, демократичного характеру [4]. Згідно з концепцією діяльність закладів загальної середньої освіти має бути спрямована на «різнобічний розвиток, виховання і соціалізацію особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності» [1].

На переконання розробників концепції, нова українська школа створюватиме атмосферу, де діти навчатимуться критично мислити, не будуть боятись висловлюватись, де будуть прислухатись до їхніх думок. Вихована в таких умовах особистість неодмінно стане відповідальним, креативним громадянином України [7].

Концепція декларує наступність усіх ланок освіти й характеризується подовженням терміну навчання у середній школі, запровадженням компетентнісно зорієнтованих стандартів, наданням можливості за бажанням учня змінювати освітні та професійні напрями підготовки, створенням такої моделі загальної середньої освіти, яка дозволяє поєднувати здобуття загальної середньої освіти зі здобуттям професії [3].

Утім, щоб утілити новації у школі, необхідно позбавитися стереотипів, що залишаються чинними в системі загальної середньої освіти. До них належать: недостатня орієнтованість змісту шкільної освіти на формування в учнів умінь використовувати отримані знання в житті, практичній діяльності; недосконала матеріально-технічна база, систе-

ма загальнодержавного моніторингу якості освіти, обмеженість фінансування тощо [3].

Перевагами нової школи має стати забезпечення належного інтелектуального, емоційного, фізичного розвитку учнів, виховання їх як національно свідомої, патріотично налаштованої, вільної, демократичної, соціально активної особистості. З огляду на це, освітній процес має бути зорієнтований на формування в учнів природничонаукового і гуманітарного світогляду, наукового стилю мислення, здатності до інноваційної діяльності, готовності до соціальної адаптації, неперервної освіти впродовж життя [3].

Відповідно до Закону України «Про освіту» [1] українська школа матиме таку структуру:

1. Початкова школа. Це 1–4 класи, де створюються сприятливі умови для всебічного розвитку учнів з неодмінним урахуванням особливостей дитини (вікових, психологічних), розвиваються навички, потрібні для подальшого навчання на наступних рівнях. Початкова школа у свою чергу поділяється на два цикли. На першому циклі, адаптаційно-ігровому, у 1–2 класах дітей мотивують, готують до навчання в школі. Він вирізняється спрямованістю на індивідуальність, індивідуальні здібності кожного учня, розвиток особистісних навичок, пізнавальних інтересів. Ігровий метод пізнання та навчання превалює, адже у такий спосіб діти цілісно сприймають навколишній світ. Упродовж наступного циклу, 3–4 класи, в учнів продовжують розвивати навички соціальної взаємодії, вони вчать працювати самостійно і в групі, створюються умови для виховання морально-етичних цінностей тощо. На етапі навчання у початковій школі модернізується система виконання домашніх завдань: перший клас – без домашніх завдань, у другому витрачається не більше 45 хв., третьому – 1 год. 10 хв., четвертий – не більше 1 год. 30 хв. В оцінюванні навчальних досягнень учнів перевага надається вербальній характеристиці вмінь за рішенням педагогічної ради школи [9].

2. Гімназія. Навчанням у гімназії охоплені учні 5–9 класів, де вони навчаються розуміти навколишній світ, усвідомлювати закономірності функціонування в ньому, виявляють та розвивають особисті освітні, професійні навички, що стануть їм у нагоді у реалізації життєвих планів. Цей етап характеризується цілісністю, фундаментальністю і відносною завершеністю навчання;

3. Ліцей. Це завершальний етап середньої освіти. У процесі навчання в ліцеї учні здобувають знання згідно зі своїми освітніми потребами, інтересами, здібностями. Це продукує два варіанти навчання на третьому рівні освіти. Перший – повна загальна середня освіта на кшталт академічної освіти, яка надає знання за певним спрямуванням профілізації відповідно до галузей знань або освітніх галузей. Друга – професійні ліцеї та коледжі, одні з яких покликані забезпечувати отримання молоддю професійної підготовки з певної професії чи кваліфікації у невід'ємному зв'язку з повною загальною середньою освітою, інші, – здійснювати суто професійну підготовку робітничих кадрів.

Реалізація завдань Нової української школи на різних рівнях здобуття загальної середньої освіти має забезпечувати сучасний учитель [2]. Тому його підготовка має узгоджуватися із зазначеними цілями. Водночас, потребує перегляду й система перепідготовки вчителів, яка має охоплювати низку різноманітних форм: літні школи, групові та індивідуальні тренінги, курси, перегляд і аналіз уроків, коучинг і наставництво, конференції, семінари, майстерні, професійне навчання спільнот, самоосвіта тощо. Вчителі мають на належному рівні володіти ресурсами ІКТ, створювати онлайн-продукти, що дозволить їм урахувувати досягнення інформаційного суспільства [8].

Реалізація Концепції «Нова українська школа» вже розпочалася. Наразі затверджено новий Державний стандарт початкової освіти, який пройшов апробацію у 100 експериментальних школах України. На 2018 р. здійснено перепідготовку 22 тис. учителів, укладено нові підручники для 1-х класів. З 1 вересня 2018 р. 448 тисяч школярів перших класів почали навчання за новим державним стандартом – програмою «Нова українська школа» [5].

Зазначене вище продукує накреслення перспектив подальшого впровадження Концепції «Нова українська школа» [6]:

- співпраця з позашкільними закладами освіти згідно з потребами дитини;
- надання вчителям самостійності у розробленні навчальних програм, доборі методичних матеріалів, накресленні стратегій навчання, що відповідають потребам саме їхніх учнів;
- закріплення за школами права у формуванні навчальних планів і програм;
- надання переваги у навчанні таким методам, як гра, соціальні, дослідницькі проекти, експерименти, групові завдання;
- ширше застосування в освітній практиці педагогіки партнерства;
- залучення дітей з особливими потребами до спільного навчання з однолітками, розроблення для них індивідуальних програм розвитку;
- зосередження уваги на формуванні вмінь (шукати інформацію, вирішувати проблеми, ефективно комунікувати одне з одним), а не на знаннях;
- забезпечення інтеграції навчальних предметів;
- створення навчальних осередків у межах класу (навчально-пізнавальної діяльності; змінні тематичні осередки; для гри; художньо-творчої діяльності; куточок живої природи для проведення дослідів; відпочинку; дитяча класна бібліотечка; осередок учителя тощо).

Зазначені заходи мають скласти підґрунтя щодо формування ключових компетентностей школярів, серед яких вільне володіння державною мовою, здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, математична компетентність, компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, інноваційність, екологічна компетентність, інформаційно-комунікаційна компетентність, навчання впродовж життя, громадянські

та соціальні компетентності, культурна компетентність, підприємливість і фінансова грамотність [5].

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Отже, Концепція «Нова українська школа» спрямована на модернізацію освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти. Серед шляхів її реалізації провідним є орієнтованість на постулати нової філософії освіти, що ґрунтуються на особистісному підході, результативності, стійкій мотивації до навчання.

До перспективних напрямів дослідження належить вивчення труднощів, які стоять на заваді поетапному втіленню положень Нової української школи в практику роботи закладів загальної середньої освіти.

 Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 23.10.2018).
2. Запроваджуємо Концепцію «Нова українська школа»: навч.-метод. тренінг заступників директорів ЗЗСО з питань впровадження Державного стандарту початкової освіти. Відділ освіти Великоберезнянської районної державної адміністрації: веб-сайт. URL: <https://vberz-osvita.gov.ua/zaprovadzhuemo>

- konceptsiu-nova-ukrainska-shkola-11-48-46-28-12-2017/ (дата звернення: 13.10.2018).
3. Ляшенко О. І. Пріоритети розвитку української школи в умовах реформування освіти. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. Івана Огієнка*. Серія: Педагогічна. Кам'янець-Подільськ, 2016. Вип. 22. С. 39–42.
4. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ: Пед. думка, 2016. 448 с.
5. Нова Українська школа / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nova-ukrainska-shkola/NEW-SCHOOL.pdf> (дата звернення: 12.10.2018).
6. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Київ: Міністерство освіти і науки України, 2016. 40 с.
7. Нова українська школа. Міністерство освіти і науки України: веб-сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення: 14.10.2018).
8. Онищук Л. А. Нова українська школа: реалії та перспективи. *Український педагогічний журнал*. 2018. № 1. С. 47–53.
9. Сімончук О. Без домашніх завдань і оцінок: що таке Нова українська школа. Освіторія: медіа: веб-сайт. URL: <https://osvitoria.media/experience/bez-domashnih-zavdan-i-otsinok/> (дата звернення: 16.10.2018).
10. Чернова О. Нова українська школа: 9 змін, які пропонує Міністерство: веб-сайт. Громадське: бета: веб-сайт. URL: <https://hromadske.ua/posts/nova-ukrainska-shkola-9-zmin-iaki-proponuie-minosvity> (дата звернення: 11.10.2018).

Дата надходження до редакції авторського оригіналу: 08.12.2018

Зеленская Л. Д., Саакова С. О. Новая украинская школа – состояние и перспективы.

А *Рассматриваются причины реформирования общего среднего образования в Украине, определяются основные этапы реализации Концепции «Новая украинская школа». Акцентируется внимание на преимуществах организации образовательного процесса в условиях имплементации концептуальных основ концепции, рассматриваются перспективы реформирования учреждений общего среднего образования в соответствии с её положениями.*

Ключевые слова: образование; обучение; Новая украинская школа; состояние; перспективы; этапы

Zelenska Liudmyla, Saakova Sonia. New Ukrainian School: Where We Are and What the Prospects.

S *This paper examines the reasons for reforming general secondary education in Ukraine, describes the main stages of the implementation of the New Ukrainian School program; emphasizes the advantages of organizing the educational process, chosen for implementation of the conceptual foundations of the New Ukrainian School. Paper presents some visions and opinions of practicing teachers, experts of the Ministry of Education and Science of Ukraine, about perspectives and obstacles on the way of realization of the New Ukrainian School. The advantages and disadvantages of teaching secondary school students in a purpose-oriented way, where the result is to develop core competences is described.*

Key words: education; training, new Ukrainian school; state; prospects; stages